

vsque tempora obscurum, incolæ Mahamudum appellant, ad ea sacra celebranda pro tempore accommodum esse visum est. Illuc cū rege ferme proceres omnes conuenerunt, & Ioanne Rufo sacra curante, rubro galero Ximenius decoratur. Literæ verò summi Pont. super ea re ad Ximenium missæ, quoniam tunc sunt publicè perlectæ, non abs re fuerit posteris quoque in hisce commentarijs tradere: quas nobis ecclesiæ Toletanæ sacerdotes ex adytis suis, vbi asseruantur, describendas obtulerunt. Nam Ximenius beneuolentiæ & officij causa, Toletum mittendas curauit: & priuata eius epistola, amanter de Pont. Maxi. collato in se beneficio certiores fecit. Rogat etiam vt supplicationes ad Deum haberentur, qui reip. Christianæ in primis, deinde sibi felix, & faustum esse annueret.

Venerabili fratri nostro Frãcisco S. R. E.

Presbytero Cardinali, Iulius. II. P. M.

Dilecte fili, salutem & apostolicã benedictionem. Inducti præclaris meritis & virtutibus tuis, contèplatione etiam carissimi in Christo filij nostri Aragonum, Sicilię, regis catholici, qui hoc à nobis per literas & oratores instantissimè petijt, hodie in consistorio nostro secreto S. R. E. Cardinalium consortio, & collegio te aggregauimus, sperantes quòd eidem S. R. E. cuius iam honorabile membrum es, utilis eris & honorificus, illiusque authoritatem pro viribus conseruabis, & augebis. Datis Romæ apud sanctum Petrum sub annulo piscatoris. Die XVII. Maij. M. D. VII. Pontificatus nostri anno quarto.

A C T V M est id, maxima omnium aulicorum lætitia, xix. Calen. Octob. quo die Petrus Nauarrus, vir in bellicis rebus spectatę virtutis arcis Burgenfis præfidiũ, quod dux Naiarensiũ ibidem collocauerat, ad deditiõnem faciendam coegerat. Quãta autem ea cooptatio patrum purpuratorum approbatione, Julio Pont. Max. rogante facta fuerit, literæ multorum, qui ex nostris eo tẽpore Romę agebant declarauerũt: quarum mihi copiã eadem sanctæ Ecclesiæ Toletanę

DE REBUS GESTIS

adyta suppeditauerunt, vt multarum etiam rerum aliarū, quæ huic operi necessariae videbantur. Erat quidem Ximenij nomē, vel apud exteras gentes iam celebre, sed conceptam de ipso opinionem non mediocriter regis Ferdinandi fauor & studium adauxerat: qui incredibili cura & voluntate, vt grauissimis quibusque muneribus præficeretur contendebat. Quare post sacræ purpuræ dignitatem concessam, vt causis religionis examinandis supremi iudicis partes sustineret (quem Inquisitorem generalem vocant) à Pontif. Maxi. obtinuit. Huius magistratus tanta authoritas & maiestas est, vt nemo sit quantunvis magnus, quem non liberè queat in iudicium vocare, meritasque pœnas irrogare. Institutum est huiusmodi tribunal, magna totius regni consensione, ab Ferdinando rege de quo agimus, & Isabella vxore, procurante vt id constitueretur Petro Gonsalio Mendozio, qui tūc Episcopus Hispalēsis erat, anno. M. CD. LXXVII. & Xisto. V. Pont. Max. approbante. Thomas Torquemara, ordinis Dominicani sodalis, & Segobienſi monasterio præfectus (quem vulgus priorem vocat) vir theologus, & vitæ sanctimonia clarus, ad hoc munus consilio Gonsalij Mendozij tunc fuit assumptus. Huius præclari, & sacri magistratus, cum statim Hispania vtilitatem maximam sensit contra Iudaizantes, tum verò his calamitosis temporibus contra tot sectarum pestem experti sumus incomparabilem, & nunquam satis pro merito æstimandam. Sed quoniam quo tempore Philippus rex in Hispaniam traiecit, sub Deza Episcopo Hispalensi, qui huic tribunali præerat, & Luzero Inquisitore Cordubēsi, magni motus Cordubæ exorti sunt, Petro Corduba Plegij Marchione causam quorundam hominum, qui de violata religione accusabantur, protegente: rex Ferdinandus id memoria voluens, multum referre intellexit, virum aliquem, qui authoritate, prudentia, & vitæ integritate polleret, ad tribunal grauissimum moderandum assumi. Nemo autem occurrit, qui omnibus numeris absolutior esset, & aptior ad tantum munus dignissimè exequendum, quam Ximenius. Idcirco simul cum cardinalitio honore, huius magistratus moderationem ad eum deferri, à Pont. Max. postulauit. Hæc simulatque impetrata sunt, illico Ferdinandus eum, autographa epistola, de vtraque re certiore fecit: cuius exemplum, quod Franciscus Hispania regis Philippi. II. cubicularius minister, mihi benignè obtulit, hic libuit adscribere.

Ferdi-

Ferdinandus Rex.

REVERENDISSIMO DOMINO PATRI

Card. Hispaniarum, Archiepiscopo Tolet. S.

V M tuam ingentem virtutem, cum insigni pietate coniunctam experimento exploratam habeam, & quāto in pretio & honore habendus sis cognoscam, teque ipsum quāto ampliorem dignitatem obtinueris, tantō maiori, tum religioni, tum publicæ tranquillitati, nō modo istorum regnorum, sed & aliorum præsidio futurum esse, mihi persuadeam: simul etiam dum quantum tibi debeam frequenter memini, dedi operam, vt me id supplicante, è beatissimo patre nostro in S. R. E. Cardinalium numerum hesternò senatu cooptare ris. Id tu obsecro beneficium suscipe eo amore, qualis in me ad impetrandum fuit. Ad hæc cum Archiepiscopus Hispalensis sese Inquisitoris generalis præfectura, quā in Castellæ regnis exercebat, per literas ad me datas abdicauerit, curauit etiam vt Pont. Max. ad sanctum hoc munus moderandum Reuerendissimam paternitatem tuā designaret. Porrò duo sunt, quæ mihi à te in præsentia petuntur, vnum vt pietati & religioni consulas, optimis quibusq; viris, qui omnibus affectibus potissimùm sint liberi, ad tanti muneris partes assumptis: alterum, vt omni ratione, & diligentia, ne quid Archiepiscopi Hispalensis authoritati detrahatur, caueas. De quo etiam si te admone ri superuacaneum esse videam, mihi tamen de eius dignitate sollicito, vt ita faciam mens suadet. Vtriusq; rei testimonia ad te vt prope diem mittantur curabo. Hactenus ad te non scripsi, quoniam à remis ad velum (vt aiunt) in procinctu semper fui: at Deo, vt spero, iuuante, vltimo instantis Sancti spiritus celebritatis die, vela faciā: nam me hucusq; cupientem, maxima negotia retardauerunt. Vale manu propria. Neapoli. XV. Cal. Iunias, Anno. M. D. VII.

HVIC grauisimo statim vt præfectus est muneri, tabulas publicas, quarum exemplum in Complutensibus scrinijs habetur, per vniuersas Hispaniæ ecclesias dedit: quibus id potissimùm agebatur, quo pacto recens ad fidem conuersi, liberiq; eorum, & familia vniuersa in religionis rebus sese gererent, & qualiter sacris deberent interesse:

DE REBUS GESTIS

& quibus item rudimentis & exordijs, paulatim ad Christianam fidem instruerentur. Rursus à quibus rebus cauendum esset, ut pote Iudaicis, & Mahometicis cæremonijs, maleficis ritibus, & magicis incantationibus, cæterisque omnibus superstitionis actibus, qui à demonibus sunt inducti. Nam de blasphemijs, & nefarijs vocibus, quibus homines impij diuos omnes, inò & Deum ipsum impetūt, quoniam legibus regijs seuerè vindicatur, id vnum additum fuit in his tabulis, suam quoque illos experturos indignationem. Hæc verò cõminatio mirum est quantum momenti apud nostros semper habuerit. Quoniam verò seuera Luzeri animaduersio multorum animos turbauerat, primo quoque tempore de eo agendum ratus, curauit vt deposito magistratu, rerum à se gestarum rationem daturus, vt rei solent, ad se veniret. Fuit id cum primis speciosum, & multis hominibus oppidò quam gratum. Testes sunt in medium producti, quorum ille operâ aduersus innoxios vsus dicebatur. Ingentia causarum volumina, quibus damnatorum crimina continebãtur, assidua Ximenij & aliorum iudicum cura, qui suprenias in inquisitionis curia partes cum eo tenebant, lectitata & expensa sunt. Luzerus crebrò de omnibus interrogatus Burgos vinc̃tus asportatur: ibi que arcis præfecto sub arcta custodia asseruandus traditur. Sed re omni accuratè examinata, cum in illũ animaduertèdi causa satis idonea non inueniretur, liber tandem abire permissus est, & Hispali in cuius vr̃bis templo maximo sacerdotium canonicus obtinuerat, diu priuatam vitam vixit. Priusquam huic volumini finẽ imponamus, commodum videtur, de Hierosolymitana expeditione, ad quã sub hoc tempus Ximenius Ferdinandum, & Emanuelem Lusitaniæ regem assiduis sermonibus, non cessabat adhortari, non nihil posteritati tradere. Nam vt ex literis Emanuelis, quæ in Academię Cõplutensis scrinijs, regio signo, ceraq; propendèti Lusitano sermone scripte seruantur, intelligere licet, anno sexto qui hunc antecessit, paulò antequam Hispaniam Philippus è Belgis appelleret, suadente & curante Ximeno, de fœdere inter Ferdinandum Hispanum, & Emanuelem Lusitanum, & Enricum Britannum feriendo agebatur: vt mutuis animis, & exercitibus, aduersus Saracenos proficiscerentur, Dominicum sepulchrum recuperaturi. Quanta in eam rem animi contentione Ximenius intenderet abunde Emanuelis verba declarant: quæ suis ferme verbis, quantum potui fideliter, & circumscrip̃tè

apponam:

apponam: quoniam nihil potuit honorificentius, aut præstantius in
 alicuius commendationem scribi à rege rerum gestarum gloria in
 clyto. Ferdinandi (inquit) focii prudentia, cum excellenti animi
 magnitudine coniuncta, nosterque item & Enrici Leuiri ad hanc
 rem ardor, & propensio, cõcorsq; animorum affectus, diuino in pri
 mis fauore adiuuante, sine quo nunquam aliquid in terris præclare
 geritur, facile me in spem ingentem erigunt, vota tua suum finem
 habitura. Quæ quantum ex literis tuis intelleximus, semper eò ten
 dunt, vt Mahumetana secta deleatur, & omnes qui extra cœtũ Chri
 stianorum sunt, dominico gregi tandem coniungantur, fiatque vnũ
 ouile, & vnus pastor. Id autem fausta hac & felici expeditione, ita
 cumulatè euenturum speramus, vt propediem victorijs exultantes,
 sanctissimum Christi corpus te ad sepulchrum dominicum sacra
 faciente, è tuis manibus focii & duo generi, magna lætitia & volu
 ptate perfusi, genibus flexis sumpturi simus. Crede enim mihi,
 quòd post Ferdinandi regis ad hanc rem paratam voluntatem, cui
 ius auspicijs mirificè confidimus, nihil meum animum magis con
 firmavit, nec confirmavit modò, sed altero tanto etiam adauxit, quã
 tuum ad hanc rem feruorem, diligentiam curamque intueri, sine
 quibus nihil eorum quæ à te prudenter singulis in rebus animaduer
 tuntur, potuissent ad me perscribi: quæ mihi maximo argumento
 sunt Deo annuente prouinciam hanc assumi. Quare id tibi vnũ per
 suadeas velim, multò magis mihi pretiosum & carum esse, te nobis
 cum huius expeditionis participem venire, quàm si rex quispiã po
 tentissimus, sese nobis socium adiungeret. Neque enim solũ opibus
 tuis, & authoritate, quæ neutiquam contemnenda sunt, præsidio no
 bis, & vsui eris, sed augurij fortunatissimi spem præsentia tua
 semper suggeret. Nam id ex tua pietate, & quam perpetuò co
 lis, morum sanctimonia pro certo habemus, nihil vnquam ad
 uersum, aut triste eis, quibus cum verferis, accidere posse. Si quidem
 à viris sapientissimis accepimus, idque oraculis nostris testatum re
 tinemus, Deum immortalem beneuolentiorum in eos esse, à qui
 bus purè & religiosè, quemadmodum tu facis, colitur. Sæpe etiam
 ob vnus viri dignitatem & merita vniuersorum noxas condo
 nari: quemadmodum è diuerso, ob vnus flagitium & scelus to
 tam aliquando remp. euerit. In ijs verò quæ ex longa consyderatio
 ne, quam in legendis historijs adhibuisti, vbi de simili expeditione
 agitur

agitur, prudentissimè differis, per multa sanè exempla recensentur, quæ parum aliò qui animatos deterrerèt, & promptos & paratos cõmonefaciunt & cautiores reddunt. Ea etsi nos quoque iam prospexeramus, abs te tamen admoneri, grato & lubenti animo suscepimus. Nam & sententia nostra tuo calculo confirmata fuit, & ampliorem de ea re cogitandi materiam nobis obtulisti: vt quãdo coram de eis agendum sit, ea quæ nobis vsui sunt futura, accuratè expèdere valeamus. Esset enim omniculpa dignus, qui ex aliorum periculis non faeret. At tu Antistes optime, planè curam non vulgarem præ te fers, ingentisque tuæ sollicitudinis non mediocre mihi testimonium præstas, cum eorum omnium, quæ ad hanc rem efficiendam cõducunt, tanta sis cognitione instructus. Nec enim orè maritimæ sinus, nauium stationes, & abditos in ipso pelago scopulos quisquam est in oriente nauclerus, qui distinctius posset explicare. Iam quæ de belli gerendi forma à te dicuntur, ita aptè, & conuenienter, ita fortiter & robustè disponuntur, vt nihil aliud tractasse videaris. Idcirco quanuis hoc vltimum esse videamus, neque de eo prius disputandum, quàm ceteris omnibus (vt oportet) compositis, quid nos quoque de eo sentiamus, à te tam luculenter prouocati, breui sermone aperuimus. Hæc ex Emanuelis literis decerpta, satis demonstrant sollicitum in primis Ximenij animum, de Mahumetana gente extirpanda: qui tanta diligentia, & sedulitate, trium potentissimorum regum concordiam ad eam rem perficiendam curaret. In hoc quidem negotio Emanuelis pietas mirificè enituit, magnam voluntatem, insignem fortitudinè, ingentem in Christo fiduciam præ se ferentis. Quam tamen de causa ea expeditio non sit confecta, nihil certi quod scribam habeo: nisi quòd partim ex Philippi regis in Hispaniam aduentu, cuius occasione omnia mutari, & aliam (vt supra diximus) faciem ostendere ceperunt, partim ex Iulij secundi Pont. Max. cum Gallo disidijs, in quibus apostolicæ sedi laboranti, subueniendum fuit, Ferdinandi & Ximenij conatus ad bellum sanctissimum suscipiendum impeditos fuisse par est credere. Præsertim cum multa deinceps ex eo fonte continenter acciderint, quæ domesticam tranquillitatè intertubarunt, & cunctam de bellis externis curam abstulerunt. Quàm difficile autem ad huiusmodi res conficiendas principum animi coire soleant, quantumque in ipsis difficultates subinde oriantur, Francisci Vallesij Gallo rum regis, prudens me hercle de hac re dictum, & sapienter & eleganter

ter declarauit. Ille enim cum captiuus ad Imperatorem Carolū. V. qui tunc Madriti erat, per Hispaniam, Alarcone, alijsque primarijs uiris comitantibus, iter faceret, & Cōpluti meridiatus esset, cœpit uictoris imaginem qui iam prope erat, mœsto vultu cogitare: & cum nihil ijs qui adstabant loqueretur, Petrus Lassus, ut egrimoniã discuteret, bono animo (inquit) esto rex, neque te ad hostem venire existimato, sed potius ad principem mitissimum & humanissimum: in cuius postquam conspectum ueneris, cuncta ex tua voluntate fient. Nam iam ego hinc cōcordiam inter uos clauis trabalibus fixam oram uideo: qua non solum Christiana resp. confirmetur, sed Mahumetana secta deleatur. Nam Turcistato terrori eritis, ut paribus armis conspirantes, & ceteris Christianis principibus ad eandē prouinciam prouocatis, urbem Hierosolymitanam sine ullo negotio expugnetis. Franciscus ad hęc respondisse fertur, longē maius negotium in conspirando Lasse erit, quàm in expugnando. Prospiciebat enim prudentissimus rex, duos æqua potestate principes, quorum alter parem, alter priorem nequaquã ferret, difficilē mutuam consensionem habituros. Illorum ergo principum Christianorū discordijs nostrisque flagitijs, eas vires barbari sumpserunt, ut difficilior expugnationis ratio iam facta fuerit, quã pro Ximeniyeo tempore opinione. Cum tamen Franciscus rex, Academiae uisendæ causa in Ildephonsi ædem uenisset, eumque rector, ac literarij patres, per omnes scholas circumduxissent, ubi singuli professores, de suis disciplinis disceptabant: postquam attento & consideranti animo cuncta tacitus perlustrauit. Rem (inquit) Ximenius uester animo concepit, eamque (ut uideo) absoluit, quã ego aggredi neutiquã ausus fuisset, ueritus ne conanti effectus tantę rei non succederet. Nam Parisiensis schola qua mea Gallia iure gloriatur, opus regum multorum est. Hoc sanè potentissimi, atque erecti animi regis testimonio, illustri alioqui Academiae, non mediocri commendatio parua est. Sed nos ad eius amplitudinem pro uirili describendam, quandoquidem ita series historiæ poscit, Deo auspice, accedemus.

DE REBUS GESTIS
LIBER QVARTVS.

DE AM partem historię deuenimus, in qua nobis de Academia Complutensis principijs & institutis, & literatorũ hominum subsidijs ad vitam ducendam, est agendum, & etiam de profectibus studiorum, quãdiu Ximenius superstes fuit. Ergo postquam ille Cardinalitia purpura insignitus, & Inquisitor generalis factus fuit, rex Ferdinandus sub Octobris initium Burgos se contulit: neque enim reipub. negotia patiebantur, amplius eum per vicos ignobiles vagari, & egræ filię, ac parũ sibi constanti, cum publico omnium detrimento obtemperare. Regina verò cum id intellexisset, nec quicquã illi repugnandum esse rata, ea tandem cõditione annuit, si modò sibi liberũ esset, apud Arcos oppidũ quindecim stadijs à Burgis distans, cũ Philippi coniugis feretro manere: neq; enim animo imperare posse, vt eam urbẽ rursus inuiseret, in qua coniux sibi dulcissimus fuisset ereptus. Cũ rege Burgos Ximenius venit, fuitque in eius comitatu ad extremũ vsque Augusti mensis insequentis anni. Quo quidẽ tempore, rex Petri Aquilarij marchionis Plegiani plectendi causa, quod regium executorem irreuerenter, & indignè tractasset, Cordubã profectus est. Ximenius verò à Compluto nuntium lætissimũ accepit, scholã suã nõ ita pridem à nouis colonis habitari cõptam: exorsumq; Petrũ Lermã Burgensem, quem ille Burgis paulò ante ea de causa Cõplutum miserat, librum Aristotelis de moribus, non parua scholasticorum frequentia, prout illa tempora ferebãt, interpretari. Quę quidem prima lectio, non sine felici bene in posterum de moribus Academiae sperandi augurio, publicè est habita. Regis igitur absentia peropportunè Ximenius vsus, Cõplutum Academia suã visurus venit. Die xxvj. mensis Iulij, Annæ Deiparę virginis genitrici sacro, studiosorum iuuenum colonia à Salmantica Complutum Ximenij iussu deducta, diui Ildephonsi eides faustis auspicijs, in totius Hispanię profectũ, & commodum sempiternũ habitatura iniuit. Eorũ verò nomina, neq; enim in obscuro fas est delitescant, qui tam preclare rei principium dederũt, à maioribus hæc fuisse accepimus. Petrus Campus, Michael Carrascus,

Carrascus, Fernandus Balbafius, Bartholomeus Castrus, Petrus Sacta-
 crucius, Antonius Rodericus, Ioannes Fötius. Qui omnes intra eades
 Ildephonfi, sub eius diei crepusculū recepti, quas deinceps collegij no-
 mine fumus vocaturi, tricliniū escarium ingressi, quod per amplā, &
 satis spatiosam collegij sui maiestatem præ se fert, epulis hilares accu-
 buerunt. Collegarū numerum triginta tres esse placuit, quibus duo-
 decim sacerdotes (quos capellanos vocāt) sodales dedit. His idem ve-
 stitus, habitatio, & mensa cōmunis est: omni reip. cura hos liberos ef-
 se, nullūq; ius suffragiorū per leges habere cauit: addita insuper cau-
 sa, quoniā deo dicati essent. Hi sacra singulis diebus in collegio per-
 agūt, Ximenij cōditoris, eiusq; parentū & cognatorū, atq; collegarū
 defunctorū manes, perpetuis parētationibus, statis quibusdā diebus,
 expiantes. Egrotantiū sodaliū curā gerūt: pauperibus deputatas spor-
 tulas, atq; reliquias epularū diuidunt. Duo ex his, qui capellani maxi-
 mi vocātur, parochorū ius, ex summi Pont. autoritate, in collegas
 tenent, ceterosq; alios qui collegiū inhabitāt. Sunt alia officio & re-
 ligione plena horum curæ commissa, quæ in Academię decretis con-
 tinentur. Vnum tamē dicā lege benignissima à Ximenio prouisum
 esse: vt scholasticis sacerdotibus, quos inopia rerum necessariarum
 premit, non deesset vnde viuerent, sacra pro eius, ac piorum defun-
 ctorum requie celebrantibus, certi reditus vt deputati essent iussit,
 vnde illis in singulos dies velut sportulę darentur, ne à suis studijs
 cessarent. Postridie illius diei, septem illi viri collegarum primitiæ,
 peculiari sodalitatē vestitu, qualem nunc videmus, ornati, in publi-
 cum prodierunt. Is est talaris amictus, fului coloris, nulla parte ad-
 apertus, nisi quā caput profertur, & brachia per scissuras laterū exe-
 runt. Est autem quā ceruicem attingit, altiusculus, vt collum vn-
 dique vestiāt, fibulis quatuor astrictus. Ab humero sinistro depen-
 det vtrinque eiusdem panni & coloris fascia quędam, palmari lati-
 tudine, longitudine verò ferè amictum equat: sed quę retro proij-
 citur, in multò latius spatium definit, spira quadam sinuosis plicatu-
 ris assuta. Hęc autem est veluti insigne collegij primarij, ceteris e-
 nim non licet sic vestiri. Hic ergo amictus adeò collegas cōdecorat,
 & speciosos reddit, vt quanuis illorū pleriq; satis matura nō sint æta-
 te, senatorum personam probè referant, planeque digni esse iudicē-
 tur penes quos reip. literarię gubernatio sit. Nam horū arbitrio &
 prouidentia, orbis ille disciplinarū nouis subinde luminibus clarus,
 perpe-

perpetuò est circũuertendus. Pridie diuę Annę, qui dies Iacobo apostolo diuo Hispaniarũ tutelari, sacer est, ab Ildephonſi ſacello in Iacobi ædem, quę tertiam parochiam Cõpluti conſtituit, quingentis ferme ſcholasticis comitantibus (is enim numerus, vt qui adfuerunt ſunt teſtati, ex finitimis locis cõfluxerat) rudi pompa, ſi ad præſentem maiestatem reſpiciamus, at prout in illis initijs licuit, ſatis ſplendida, ventum fuit. Nam Petrus Lerma, quem luſti & Paſtoris abbatẽ Ximenius creauerat, & exiguus ille qui tunc erat canonicorum ac ceterorum ſacerdotum in eo templo numerus, ſupplicationem ſedulò curauerant. Nondũ in pileis laureatorũ, tot verſicolores apices præfulgebãt, nec ſceptringeri regnum literarium quale nunc eſt, oſtentabant, & tamen Complutenſes ciues impendiò hilares, fauſtũ ſibi diẽ non ceſſabant gratulari, ac veluti animo præſentire oppidi ſui exorientem felicitatem. Qua de cauſa Ximenius pietatis & ſacrorũ, in primis cultor religionis, legibus quas inter cæteras ſcholę ſuę tulit, in perpetuum cauuit, vt eo die ſingulis annis literaria reſp. in eam eãdem ſacra factura frequens conueniret: ortusque ſui ea ratione memor, ad nouam ſobolem ſubinde educendam, & prouentus vberrimos præſtandos ſacri concionatoris voce concitaretur. Vbi priuatim regum Hispaniarum ſalutem & fortunam, deinde cæterorum quorum protectioni & fidei ſcholam ſuam cõmiſſam eſſe voluit, ſupplicibus votis Deo & Iacobo Hispaniarũ apud cælites patrono, cõmẽdandã demãdauit. Statim igitur vt Ferdinandus Burgis diſcedẽs, quod circiter idus Iulias factũ fuit, Cordubã eſt profectus, Ximenius opportunam occaſionem naçtus, ſub Auguſti finem Cõplutum venit: vbi collegij ſui rebus conſyderatis, præclarisq; illis initijs perſpectis, quibus ingens ſtudioſorum ſpes oſtẽdebat: illico viros doctiſſimos, partim Salmantica, partim Lutetia Pariſiorum, quę ſemper bonarũ artium emporium eſt habita, ad diſciplinaram profeſſionem accerſendos doctores curauit: idque tanta ſolicitudine & diligentia, vt ante Luçę feſtũ, quod ſub idus Octobris celebratur, quodque ſingulis annis ſtudijs in Hispania per vniuerſas ſcholas principiũ dat, omnes ferme profeſſores ſeu regentes (vt ille appellare maluit) cõuenerint. Theologicę ſcholę, quam nominaliũ eo tẽpore vocabant, Gonſaluũ Egidium Burgẽſem præfecit, ingenij peramceni, virũ, atq; varia doctrinarũ ſupelleçtile exornatũ: cui⁹ tenaciſſima memoria adeò admirationi fuit, vt hac vna potiſſimũ re ingẽtis opinionẽ doctrinæ apud omnes

omnes comparauerit: quanq̄; sunt qui mihi retulerint, eam memoria vim, morbo grauissimo, postquam à Parisijs in patriam redijt, amisisse. Dedit suæ memoriæ specimen, apud Ximenium, cum Carolo Bouillo samarobriano, non incelebri theologo disputans. Hic enim cùm dictum diui Augustini, in patrocinium suæ opinionis citaret, nihil contra se facere Gonsalus proclamauit: nam præterquam quòd non in eo libro Augustini, quem Bouillus citauerat, ea authoritas continebatur, multa uerba deesse dicto dicebat, quæ omnia protinus continuata serie recitans, memoriam aduersario vacillare exprobrauit, quæ illi neq; librum certum, neq; libri caput fideliter suggessisset. Hic ille est inquit Bouille, quem tu non ita pridem, bonum in re literaria tyronem, inter iuuenes nostros appellasti. Bouillus ad hæc hominis doctrinam, & memoriam miratus: non iam (inquit,) spei bonæ tyronem te Gonsale, sed veteranum doctorem venerabor. Illicoq; ad Ximenium conuersus, multis eum verbis commendauit. Quod gratissimum Ximenio accidisse, vultus, & frontis indicio declarauit. Eius aliquot carmina, memoria magis hominum, quam scripto vllò circumferuntur, & acuminis & iudicij plena. Scoti lectioni Clementem, sodalem Franciscanum, virum in illius authoris libris versatum, claramq; ex eius Cimmerijs tenebris & non contemnendam doctrinam, eruentem. Erat alioqui Clemens impeditioris naturæ, carebat enim extemporali respondendi facultate, & frontis confusionem, rebus præsertim subitis, patiebatur. Quare rarò quæsitores illos, quos columnares vocant, admittebat. Nam nonnulli lectione peracta, præceptorem e gymnasio theologico egredientem, & ad columnam, quæ è regione est stantem, vanis nonnunquam interrogationibus, ostentationis potius gratia, quam vllius bonæ frugis, impudenter nimis interpellant, & obtundunt. Sancti Thomæ enarrationi, Petrum Siruellum Darocensem, indèfessi in studijs laboris hominem, librisq; perpetuò adhaerentem, cuius permulta scripta, quæ passim inter philosophiæ studiosos publicè edita circumferuntur, eius diligentiam & eruditionem non vulgarem indicant. Hunc ego puer iam octogenarium Compluti vidi, adhuc vigorem suum retinentem: cuius illud dictum